

**МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ І.А. Колесник

«_____» _____ 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 2.1.4. ІНСТИТУТ ВИБОРІВ**

**ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
денної та заочної форми навчання**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
НАУКОВА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

Київ 2019

Робоча програма навчальної дисципліни «Інститут виборів» для підготовки аспірантів наукової спеціальності 053 «Психологія».

Розробник програми – доктор наук з державного управління, професор Лахижа М.І.

Рецензент: Ворона П.В., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Затверджено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування
Протокол № від « ____ » _____ 2019 р.

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування

(прізвище, підпис)

*Завідувач відділу навчально-методичної роботи,
ліцензування та акредитації освітньої діяльності*

Завиніченко Л.М.

(прізвище, підпис)

Завідувач науково-дослідної частини

Пахомова М.В.

(прізвище, підпис)

© Лахижа М.І., 2019

© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2019

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Інститут виборів» підготовлено відповідно вимог освітньо-професійної програми підготовки аспірантів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи інститут виборів та його специфіка в Україні та у інших державах світу.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Інститут виборів» відповідно до структурно-логічної схеми дисциплін, передбачених навчальними планами фаху, викладається після вивчення дисциплін «

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 3; модулів – 3; змістовних модулів – 3.	<i>Галузь знань</i> 07 «Управління та адміністрування» <i>Галузь знань</i> 28 «Публічне управління та адміністрування»	Нормативна	
		Рік підготовки	
		I-й	I-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>денна - 20 год.</i> <i>заочна – 20 год.</i>	Спеціальність 074 «Публічне управління та адміністрування» 281 «Публічне управління та адміністрування»	Семестр	
		II-й	II-й
Загальна кількість годин – 90 год.		Лекції	
		30 год.	30 год.
		Практичні	
		0 год.	0 год.
		Семінарські	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	60 год.
		Індивідуальні завдання	
		0 год.	0 год.
		Вид контролю: іспит	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 год.; самостійної роботи студента – 4,5 год.	Освітній ступінь: <i>магістр</i>		
Розподіл годин для заочної форми навчання: аудиторних – 30 год. самостійної роботи студента – 60 год.			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить
 для денної форми навчання – 33,3 %
 для заочної форми навчання – 33,3 %

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета: набуття аспірантами знань про інститут виборів, ознайомлення зі специфікою проведення виборів в Україні, а також у країнах Європейського Союзу, розвинених державах світу, посткомуністичних країнах.

1.2. Завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння основних принципів демократії; розуміння важливості виборів та їх необхідності для формування демократичної влади;
- формування компетентностей щодо методики проведення виборів;
- розуміння сутності формування організаційних засад виборів;
- вивчення етапів та особливостей розвитку європейської інтеграції;
- усвідомлення необхідності знань з курсу «Інститут виборів» для публічної діяльності.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти мають знати:

- історію формування демократії та виборчих систем;
- підґрунтя формування різних виборчих систем;
- інституційну структуру забезпечення виборів в Україні;
-

Уміти:

- працювати у команді;
- використовувати законодавство про вибори;
- проводити дослідження в рамках виборчих процесів;
- розрізняти виборчі системи;
- користуватися сучасною науковою і спеціальною літературою, електронними юридичними базами даних, іншими інформаційними джерелами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 год. /3 кредити

Тематичний план дисципліни “ІНСТИТУТ ВИБОРІВ”

Змістовий модуль I . Вибори і виборчий процес

- 1 Вибори як політичний інститут
- 2 Принципи виборчого права та організація демократичних виборів
- 3 Історія виборчого процесу
- 4 Інститут виборів в Україні: етапи становлення
- 5 Головні етапи виборчого процесу

Змістовий модуль II . Поняття і основні типи виборчих систем

- 1 Поняття виборчої системи. Типи (моделі) виборчих систем
- 2 Мажоритарна виборча система та її характеристика
- 3 Пропорційна виборча система
- 4 Комбіновані виборчі системи
- 5 Референдуми і плебісцити: співвідношення понять

Змістовий модуль III Сучасні виборчі системи

- 1 Моделі виборчих систем
- 2 Оригінальні приклади виборчих систем
- 3 Виборча система сучасної України

Разом годин: 90

Зміст дисципліни «ІНСТИТУТ ВИБОРІВ»

Змістовий модуль I . Вибори і виборчий процес

Тема 1. Вибори як політичний інститут

Поняття виборів. Вибори як невід’ємний елемент демократії. Класифікація виборів. Чинники впливу на характер виборів. Вибори як знаряддя політичного маніпулювання. Вибори як інструмент переходу до демократії. Функції виборів.

Тема 2. Принципи виборчого права та організація демократичних виборів

Поняття виборчого права. Джерела виборчого права. Виборче право суб’єктивне і об’єктивне. Виборче право активне і пасивне. Демократичні принципи виборчого права. Вибори і виборчі цензи. Сутність та специфіка виборчого процесу.

Тема 3. Історія виборчого процесу

Представницька демократія Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Значення трьох важливих політичних ідей, сформованих у політичній свідомості — ідея громадянства, ідея демократії та ідея республіканізму (виборність, змінюваність та нетривалість магістратур). Центральні органи у Стародавньому Римі (сенат, народні збори та магістратури).

Виборність і колегіальність за середньовіччя. Виникнення парламенту (орган станового представництва — Генеральні штати у Франції; Виборний комітет з 25 баронів у Англії).

Тема 4. Інститут виборів в Україні: етапи становлення

Народні збори — віче за часів Київської Русі. Вибори в козацькій державі — Січова Рада. Старшинська та Генеральна Ради на Слобожанщині.

Краєвий законодавчий орган місцевого самоврядування - Галицький сейм. Українська Центральна Рада як орган представництва різних політичних сил. Інститут виборів у СРСР, УРСР. Вибори в умовах незалежної української держави.

Тема 5. Головні етапи виборчого процесу

Загальні принципи демократичної організації виборів. Призначення виборів та визначення дати їх проведення; визначення виборчих округів та виборчих дільниць; утворення виборчих комісій (Центральної, окружних, дільничних); складання списків виборців; висування та реєстрація кандидатів. Фінансування виборів. Проведення передвиборчої агітації; власне голосування; підрахунок голосів; оприлюднення результатів голосування та проведення за потреби повторного голосування чи повторних виборів. Поняття повторних та недійсних виборів: політологічна відмінність.

Змістовий модуль II . Поняття і основні типи виборчих систем

Тема 6. Поняття виборчої системи. Типи (моделі) виборчих систем. Виборча система як сукупність юридичних, організаційних та інших засобів формування представницьких органів державної влади та здійснення громадянами своїх виборчих прав. Завдання виборчої системи. Принципи побудови та функціонування виборчих систем.

Виборча система як метод досягнення політичного консенсусу в суспільстві. Консенсуальність норм виборчого процесу як основний принцип побудови і раціоналізації політичної системи. Раціональність виборчого процесу як засіб досягнення поліархічності влади.

Тема 7. Мажоритарна виборча система та її характеристика

Мажоритарна система: одномандатна, багатомандатна і преференційна.

Мажоритарна система абсолютної більшості (МСАБ) і мажоритарна система відносної більшості (МСВБ). Роль особистості лідера в умовах мажоритарної політичної системи.

Переваги мажоритарної політичної системи: перемога на виборах великих політичних партій і створення однопартійних урядів. Недоліки мажоритарної системи.

Тема 8. Пропорційна виборча система

Різновиди пропорційної системи: пропорційна виборча система на загальнодержавному рівні та пропорційна виборча система, що базується на багатомандатних округах.

Переваги пропорційної виборчої системи: забезпечення системи зворотного зв'язку між державою й організаціями громадянського суспільства, сприяння розвитку політичного плюралізму і багатопартійності. Недоліки пропорційної виборчої системи: відсутність домінуючої партії з чіткою і твердою програмою; створення багатопартійних коаліцій, нестабільність урядів, дуже слабкий безпосередній зв'язок між депутатами і виборцями.

Типологія пропорційних виборчих систем: виборчі системи, що реалізують принцип пропорційності в повному обсязі; виборчі системи з недостатньою пропорційністю; системи, які формально виконують певні мажоритарні принципи; передбачають різні бар'єри проникнення представників деяких політичних сил до парламенту (ФРН).

Виборчий метр, коефіцієнт або квота та різні методи їх визначення.

Тема 9. Комбіновані виборчі системи

Сутність комбінованої (змішаної) виборчої системи: одна частина депутатських мандатів розподіляється за принципами мажоритарної системи, інша — за принципами пропорційної виборчої системи.

Послідовно-комбіновані та паралельно-комбіновані виборчі системи

Тема 10. Референдуми і плебісцити: співвідношення понять

Поняття, види референдуму (національні, регіональні, місцеві; конституційні, законодавчі; консультативні, імперативні; обов'язкові, факультативні). Поняття плебісциту. Формула референдуму. Визнання результатів референдуму. Умови проведення і значення референдумів. Правові наслідки референдуму.

Всенародний референдум з питання державної незалежності в Україні. Відмінність референдуму від виборів.

Вибори до Верховної Ради України. Конституція України про вибори і референдум як форми народного волевиявлення. Закон України “Про вибори народних депутатів України”.

Змістовий модуль III . Сучасні виборчі системи

Тема 11. Моделі виборчих систем

Виборчі системи в регіонально-політичному аспекті. Регіональні виміри виборчих систем (континентально-європейська, англо-американська виборчі системи).

Геополітичний аспект у виборчому процесі та принципи його відображення у виборчих системах. Виборча традиція та її регіональний аспект.

Ментальні та традиційні характеристики у виборчому процесі.

Місце і роль політичних традицій у формуванні оригінальних прикладів виборчих систем. Поняття електоральної культури та її типи.

Вплив партійних груп (фракцій) на законодавчий процес. Місце та роль партій при проведенні виборчих кампаній.

Тема 12. Оригінальні приклади виборчих систем

Сучасні типи виборчих систем (на прикладах країн).

Окремі аспекти парламентських виборів: представництво жінок; представництво меншин; представництво громад.

Вибори президента; вибори до верхньої палати парламенту; вибори до органів місцевого самоврядування.

Тема 13. Виборча система сучасної України

Особливості становлення виборчої системи в незалежній Україні.

Конституція і виборча система України. Нормативні документи про вибори державних органів України, їх аналіз. Формування традицій українського парламентаризму.

Сучасна виборча система України та перспективи її розвитку.

Плани семінарських занять (Для самостійного опрацювання)

Змістовий модуль I

Тема 1. Вибори як політичний інститут

1. Вибори як політичний інститут.
2. Сутність та специфіка виборчого процесу.
3. Принципи будови та функціонування виборчих систем.

Тема 2. Принципи виборчого права та організація демократичних виборів

1. Поняття, джерела, принципи виборчого права.
2. Вибори і виборчі цензи.

Тема 3. Історія виборчого процесу

1. Представницька демократія Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.
2. Виборність і колегіальність за середньовіччя. Виникнення парламентаризму.

Тема 4. Інститут виборів в Україні: етапи становлення

1. Вибори за часів Київської Русі.
2. Вибори в козацькій державі.
3. Українська Центральна Рада як орган представництва різних політичних сил.
4. Інститут виборів у СРСР, УРСР.
5. Вибори в умовах незалежної української держави.

Змістовий модуль II

Тема 7. Мажоритарна виборча система

1. Мажоритарна система: одномандатна, багатомандатна і преференційна.
2. Мажоритарна система абсолютної більшості (МСАБ) і мажоритарна система відносної більшості (МСВБ).
3. Переваги та недоліки мажоритарної системи.

Тема 8. Пропорційна виборча система

1. Ознаки та різновиди пропорційної системи.
2. Переваги та недоліки пропорційної виборчої системи.
3. Виборчий метр, коефіцієнт або квота та методи їх визначення.

Тема 9. Комбіновані виборчі системи

1. Сутність комбінованої (змішаної) виборчої системи.
2. Послідовно-комбіновані та паралельно-комбіновані виборчі системи.

Тема 10. Референдуми і плебісцити: співвідношення понять

1. Поняття та види референдуму.
2. Формула референдуму. Визнання результатів референдуму. Умови проведення і значення референдумів.
3. Поняття плебісциту.
4. Відмінність референдуму від виборів.

Змістовий модуль III

Тема 11. Моделі виборчих систем

1. Виборчі системи в регіонально-політичному аспекті.
2. Геополітичний аспект у виборчому процесі та принципи його відображення у виборчих системах.
3. Партійні та виборчі системи.

Тема 12. Оригінальні приклади виборчих систем

1. Ментальні та традиційні характеристики у виборчому процесі.
2. Сучасні типи виборчих систем (на прикладах країн за вибором студента).
3. Електоральна культура.

Тема 13. Виборча система сучасної України

1. Особливості становлення виборчої системи в незалежній Україні.
2. Сучасна виборча система України та перспективи її розвитку.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготувати схеми виборчих систем таких країн:
 - мажоритарної системи (Великобританії, Канади, Сполучених Штатів Америки, Білорусі та ін.);
 - пропорційної системи (Бельгії, Болгарії, Австрії, Франції, Італії, Норвегії, Швеції, Швейцарії, Фінляндії та ін.);
 - комбінованої системи (Албанії, Ізраїлю, Австралія, України, Росії та ін.).
3. Система визначення та квотування місць за результатами пропорційного голосування.
4. Розкрийте зміст понять “вибори”, “політичні вибори”, “виборча кампанія”.
5. Здійсніть класифікацію політичних виборів за предметами обрання та причинами їх проведення.
6. Розкрийте зміст понять “виборче право”, “активне виборче право”, “пасивне виборче право”.
7. Охарактеризуйте принципи виборчого права та виборчі цензи.
8. Розкрийте зміст юридичних процедур проведення політичних виборів.
9. Здійсніть порівняльну характеристику виборчих систем. Зазначте переваги та основні недоліки кожної з них.
10. Виборча система України: аналіз сучасного стану.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Вибори завжди пов’язані з голосуванням. Однак за всієї близькості цих понять вони істотно різняться. Наведіть ці відмінності.
2. За яких умов вибори можна вважати знаряддям політичного маніпулювання?
3. Відомо, що загальність як демократичний принцип виборчого права передбачає участь усіх громадян у виборах. Проте насправді різні політичні режими обмежують це право відповідними цензами.
Наведіть реальні приклади цих цензів і специфіку їх прояву в різних країнах.
4. Принцип свободи виборів і добровільної участі в них громадян дотримує більшість демократичних країн. Чи існує інший світовий досвід (на прикладі сучасних демократичних країн).
5. У чому полягає сутність, механізм, переваги та недоліки пропорційної виборчої системи.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Поняття і принципи виборчого права.
2. Прямі та непрямі політичні вибори: порівняльна характеристика.
3. Виборча система: сутність поняття та історичні аспекти впровадження.
4. Порівняльна характеристика основних виборчих систем.
5. Політичні вибори і проблема суспільної стабільності.
6. Змішана і консенсусна виборчі системи.
7. Особливості куріальної виборчої системи.
8. Переваги та недоліки пропорційної виборчої системи.
9. Переваги та недоліки мажоритарної виборчої системи.
10. Умови ефективності виборів.
11. Перспективи сучасної виборчої системи України.

12. Референдум і плебісцит: переваги і недоліки.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Інститут виборів згідно Конституції України
2. Поняття виборів.
3. Характеристика принципів виборчого права.
4. Умови ефективності виборів.
5. Шляхи та чинники нейтралізації маніпуляції.
6. Типологія виборів.
7. Прямі та непрямі вибори: порівняльна характеристика.
8. Додаткові вибори
9. Часткові вибори.
10. Сутність “первинних виборів”.
11. Поняття обов’язковості виборів.
12. Функції виборів
13. Змістовна характеристика виборів.
14. Вибори як інструмент демократії.
15. Вибори як знаряддя політичного маніпулювання.
16. Вибори і голосування: спільні та відмінні риси понять.
17. Поняття виборчого права.
18. Джерела виборчого права.
19. Структурні компоненти інституту виборів та їх характеристика.
20. Поняття виборчого цензу.
21. Основні виборчі цензи.
22. Основні принципи проведення виборів у демократичному суспільстві.
23. Історія становлення інституту виборів на Заході.
24. Інститут виборів в Україні: історичний аспект.
25. Організація і проведення виборів за часів СРСР.
26. Основні етапи виборчого процесу, їх характеристика.
27. Поняття виборчого округу; типи виборчих округів; виборчі ділянки.
28. Реєстрація виборців: необов’язкова і обов’язкова.
29. Типи списків виборців.
30. Висування кандидатів у депутати: характеристика шляхів висунення.
31. Сутність виборчої застави.
32. Проблема фінансування виборів.
33. Характеристика джерел фінансування виборів.
34. Офіційні та неофіційні бюлетені
35. Голосування поштою, за довіреністю.
36. Електронне голосування
37. Етап підрахування голосів
38. Підбиття підсумків голосування.
39. Політичні вибори і проблема суспільної стабільності.
40. Зміст понять “вибори”, “політичні вибори”
41. Зміст поняття “виборча кампанія”.
42. Особливості вибору за різних політичних режимів.
43. Умови ефективності виборів.
44. Поняття виборчої системи.
45. Типологізація виборчих систем.

46. Структурні компоненти інституту виборів та їх характеристика.
47. Референдум.
48. Етапи проведення референдуму.
49. Зміст поняття “виборче право”
50. Зміст понять “активне виборче право”, “пасивне виборче право”.
51. Мажоритарна виборча система: поняття, типологія, практика застосування.
52. Висування кандидатів у депутати: характеристика шляхів висунення.
53. Сутність виборчої застави.
54. Мажоритарна система абсолютної більшості: переваги і недоліки.
55. Мажоритарна система кваліфікованої більшості.
56. Переваги мажоритарної виборчої системи.
57. Недоліки мажоритарної виборчої системи.
58. Пропорційна виборча система: поняття, практика впровадження.
59. Пропорційна виборча система, її переваги і недоліки.
60. Поняття виборчої квоти, спосіб її розрахунку.
61. Альтернативне голосування, його зміст.
62. Вибори шляхом голосування з правом передавання голосу іншому кандидату.
63. Поняття і призначення прохідного бар'єру.
64. Відкриті, закриті та вільні партійні списки, їх зміст.
65. Величина (магнітуда) округу.
66. Напівпропорційні виборчі системи.
67. Переваги і недоліки напівпропорційної системи.
68. Поняття абсентеїзму, шляхи його подолання.
69. Способи розподілу мандатів всередині партійних списків.
70. Поняття референдуму і плебісциту.
71. Види референдумів та їх характеристика.
72. Сутність поняття “формула референдуму”.
73. Способи підрахунку голосів за пропорційної системи.
74. Моделі виборчих систем.
75. Критерії оцінювання виборчих систем.
76. Особливості становлення виборчої системи в незалежній Україні.
77. Електоральна культура. Специфіка вияву в Україні.
78. Сучасна виборча система України та перспективи її розвитку.
79. Порівняльний аналіз мажоритарної і пропорційної виборчих систем.
80. Геополітичний аспект у виборчому процесі та принципи його відображення у виборчих системах.
81. Варіанти виборів президента: практика використання різних виборчих систем.
82. Виборчі системи в регіонально-політичному аспекті.
83. Вибори до законодавчого органу: світова практика використання різних виборчих систем.
84. Етапи виборчої кампанії.
85. Ментальні та традиційні характеристики у виборчому процесі.
86. Вибори органів місцевого самоврядування: практика використання різних виборчих систем.
86. Поняття консенсусної виборчої системи.
87. Зміст голосування, практика застосування.
88. Основні види порушень виборчого законодавства та їх профілактика.
89. Контроль за голосуванням як умова проведення виборів.

***Критерії оцінювання виконання комплексної контрольної роботи з курсу
«Інститут виборів»***

Комплексна контрольна робота оцінюється за 100-бальною з визначенням рейтингу та 4-х бальною національною шкалою. Основа для визначення оцінки – рівень засвоєння матеріалу, передбаченого освітньо-науковою програмою.

Загальним критерієм оцінювання є правильність відповідей на тестові завдання та точність і ґрунтовність відповідей на теоретичні питання.

«Відмінно» (90-100 балів, «А») заслуговує студент, який:

- дав понад 90% правильних відповідей на тестові завдання;
- показав всебічні, системні і глибокі знання навчально-програмного матеріалу з курсу при відповіді на теоретичне питання;
- проявив творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчально-програмного матеріалу;
- правильність і ґрунтовність відповіді на теоретичні питання становить понад 90%.

«Добре» (82-89 балів, «В») заслуговує студент, який:

- дав 82-8 % правильних відповідей на тестові завдання;
- показав системний характер знань з курсу при відповіді на теоретичне питання;
- проявив здібність до самостійного поповнення знань в процесі професійної діяльності.
- правильність і ґрунтовність відповіді на теоретичні питання становить 82-89%.

«Добре» (75-81 балів, «С») заслуговує студент, який:

- дав 75-81% правильних відповідей на тестові завдання;
- показав системний характер знань з курсу при відповіді на теоретичне питання;
- проявив здібність до самостійного поповнення знань в процесі професійної діяльності;
- правильність і ґрунтовність відповіді на теоретичне питання становить 75-81%.

«Задовільно» (68-74 балів, «D») заслуговує студент, який:

- дав 68-74% правильних відповідей на тестові завдання;
- при відповіді на теоретичне питання показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу в обсязі, який необхідний для майбутньої роботи за спеціальністю;

- допустив помилки при виконанні ККР, але в основному володіє необхідними знаннями;
- правильність і ґрунтовність відповіді на теоретичні питання становить 68-74%.

«Задовільно» (61-67 балів, «Е») заслуговує студент, який:

- дав 61-67% правильних відповідей на тестові завдання;
- при відповіді на теоретичне питання показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу в обсязі, який необхідний для майбутньої роботи за спеціальністю;
- правильність і ґрунтовність відповіді на теоретичні питання становить 61-67%.

«Незадовільно» (1-60 балів, «F», «FX») заслуговує студент, який:

- дав менше 60 % правильних відповідей на тестові завдання;
- при відповіді на теоретичне питання показав досить низький рівень знань навчально-програмного матеріалу з курсу; □ неправильно розкрив сутність практичного завдання;
- припустився принципових помилок при виконанні ККР;
- правильність і ґрунтовність відповіді на теоретичні питання становить менше ніж 60%.

Список літератури

Джерела

Конституція України. - : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>

Про вибори народних депутатів України. Закон України від

17.11.2011. : <http://www.cvk.gov.ua/metod/kultura/npa/vnd.htm>

Про місцеві вибори. Закон України від 14.07.2015 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19/ed20150714>

Про вибори Президента України. Закон України від 5.03.1999 № 474-XIV
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14/stru>

Основна Література

1. Балабан, Р.В. Теорія виборчої системи [Текст] / Р.В. Балабан. – К.:Либідь, 2007. – 108 с.
2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. — К., 2000.
3. 2. Бебик В. М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: Навч.-метод. посіб. — К., 2001.
4. Варій, М.Й. Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології [Текст] / М.Й. Варій. – К.: Ельга: Ніка-Центр, 2003. – 398 с
5. Головатий М. Ф. Політичний менеджмент. — К.: МАУП. — 2006.
6. Кочубей, Л.А. Виборчі технології [Текст] / Л.А. Кочубей. – К.: Укр. Центр політ. менеджменту, 2008. – 331 с.
7. Нолен Д. Избирательные системы // Технология и организация выборных кампаний: Зарубежный и отечественный опыт/ Под ред. В. С. Комаровского, Г. И. Иванова. — М., 1993.

8. Політологічний енциклопедичний словник / Відп. ред. В. П. Горбатенко.— К., 2004.
9. Політологія: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. — К., 2002.
10. Політологія: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. А. Колодія, Л. Климанської, Я. Косміної, В. Харченка. — К., 2003.
11. Романюк, А. Партії та електоральна політика [Текст] / А. Романюк, Ю.Шведа. — Львів: ЦПД-«Астролябія», 2005. — 366 с.
12. Рудич Ф. М. Політологія: Курс лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти. — К., 2000.
13. Чудаков М. Ф. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. — Минск, 2001.
14. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. — К., 1998.